

MAGYAR-HOLLAND SZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

A „MAGYAR-HOLLAND TÁRSASÁG” HIVATALOS LAPJA.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA

Hírlapkönyvtári

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-UT 4 SZ.
TELEFONSZÁM: J. 461—97—98—99.

1929/984. sz.

A leideni egyetem nemzetközi pályázata

Dr. S. J. Visser 1919-ben elhunyt hollandi állampolgár vagyonát a leideni egyetemnek hagyományozta azzal a feltétellel, hogy annak jövedelme a nemzetközi köz- és magánjog tanulmányozása érdekében használandó fel. Külön kikötötte, hogy az egyetem három évenként legalább ötezer hollandi forintot fordítson egy nemzetközi pályázat céljaira.

E rendelkezéshez híven a leideni egyetem jogi kara nevében J. C. van Oven kvesztor a kar által választott alábbi jogi témát tűzte ki:

Azon tudományos kérdés kritikai vizsgálata, hogy valamely állam cselekményeit egy másik állam mily körülmények között tekintheti jogtalanoknak, mint olyanokat, amelyek a magánjog fundamentális alapelveibe beleütkeznek, beleértve ezekben a nemzetközi magánjog alapelveit is és hogy az e cselekmények által okozott kár jóvátétele miként lehetséges. Számításba veendőek úgy a végrehajtóhatalom, mint a törvényhozó és jogi hatalom akciói, a háborus cselekmények vagy közvetlenül egy állam ellen irányuló cselekmények kivételével. A kérdés tárgyalásánál figyelmet kell fordítani úgy az irodalomra, mint az utolsó 50 esztendő főbb precedenseire, melyekben ily jogtalan akciók esetleg előfordulnak. E precedensek felkutatását illetőleg, ajánlatos a „claimscommissions” (sérelemi bizottságok) és a nemzetközi igazságszolgáltatás egyéb szerveinek jogszolgáltatását is áttanulmányozni.

E pályázat eredeti szövege így hangzik:

„Exposé critique de la question de savoir dans quelles conditions les actes d'un État peuvent être considérés par un autre État comme illicites, à cause de leur atteinte aux principes fondamentaux du droit privé, y compris ceux du droit privé international, et de quelle manière le préjudice causé par ces actes doit donner lieu à une réparation. Entrent en ligne de compte les actes tant du pouvoir exécutif que du pouvoir judiciaire et du pouvoir législatif, mais non les actes de guerre ni les actes dirigés directement contre un État. En traitant cette question l'attention devra se porter, aussi bien sur la littérature que sur les principaux précédents de cinquante dernières années, dans lesquels un tel acte illicite se trouve prétendu. En ce qui concerne la recherche de ces précédents, il est recommandé d'examiner la jurisprudence des „claimscommissions” ainsi que celle de tous autres organismes de justice internationale.”

A válaszok angol, francia, holland vagy német nyelven irandók, legépelendők és 1930 május hó 1-éig a leideni egyetem jogi karának dekanátusához beküldendők. Minden pályázat jeligével látandó el, mely a pályázathoz csatolt lepecsételt borítékon — mely a szerző nevét és címét tartalmazza — is feltüntetendő.

A kar által arra érdemeseknek ítelt válaszok 5000 hollandi forintig pályadíjakban részesülnek.

A kari ülésen a dékán nyitja föl a pályanyertes művek jeligés leveleit, a szerzőkkel közli a részükre megítelt pályadíjak összegét, a többi borítékot az ülés tartama alatt elégetik.

Az erdélyi szászság holland eredete

Holtappel Henrik hollandus tanár erről a kérdésről *Tisza Miksa* miskolci ny. rendőrfőtanácsoshoz, aki a magyar sajtóban foglalkozott a szászok hollandus eredetével, érdekes levelet intézett, melyben többek között a következőket írja:

Egy hollandi lap egy kiváló erdélyi írónak Erdélyről szóló könyvét tárgyalván, a szászokra vonatkozó résznél külön kiemeli, hogy annál is inkább érdemes a hollandus közvéleménynek figyelmét a szászokra és a szász kérdésre fordítani, minthogy a kutatások szerint ez a nagy szerepet játszott és erőteljes nép németalföldi eredetű, tehát rokon nép, kiknek ősei a mai Németalföldön, a Rajna torkolata és Grevelingen között laktak és II. Géza magyar király által telepítették Erdélybe.

Erről a tényről hasonló formában azonban egyebütt is hallottam, így magyar ismerőseim egyikétől — aki itt hazájának jeles képviselője és akinek nevéhez a holland-magyar kulturális és egyéb kapcsolatok kiépítése és fejlesztése körül oly sok szép eredmény fűződik. E régi sajtósági kapcsolat-ról, valamint a Grevelingen (Gravolin) névről itt is hallottam. Szerinte a szóbanforgó néptörzs 1000 körül vándorolt el innét Westfália, Szászország és Pfalz területére. A műveltség magas fokán álló, edzett és igen szorgalmas népet azonban új hazájukban is üldözte a balsors, két éven keresztül éhínséget kellett szenvedniök Szászországban, ahonnét most szintén kivándorolni készültek. A magyarok valószínűleg e második hazájuk után nevezik őket szászoknak.

1141-ben II. Géza kiskoru magyar király kormányzói tudomást szereztek e dolgos népről, annak sorsáról és szándékáról s meghívták Magyarországra őket és a mai Erdély vadregényes vidékein telepítették le őket.

Nevezett ismerősömnek, aki kutatásaiban filológiai tudását is igyekezett felhasználni, már régen feltűnt, hogy

milyen sajtóságos hasonlat van az erdélyi szász (nem német) nyelv és a németalföldi egyes tájszólások között. A helység- és családnevek összehasonlításánál és azok eredetének kutatásánál is megkapó és bizonyító eredményekre talált.

Csodálatos, hogy mily békességben és hogy ugyanezen helyen éppen most a XX. században mennyire szabadságuk és önrendelkezési joguk teljes élvezetében kellett élni századok folyamán e szász népnek, hogy ősi nyelvét régi alakjában megőrizhette, holott ettől a régi alakjától még a szabadságban fejlődő hollandus nyelv is igen erősen eltért.

A hasonlatossággal kapcsolatban igen érdekes példákat hallottam felhozni, amely példák a magyarokat közeli fogják érdekelni, minthogy a szavakat a magyar nyelv — ez nem lehet valószínűtlen — a szóbanforgó szászok nyelvéből vette át és amely szavak a hollandus nyelvben teljesen azonos hangzásuak.

Igy például malom (hollandusul: malen, kiejtése: málön), molnár (hollandusul: molenaar, kiejtése: mólnár), csür (hollandusul: schuur, kiejtése: szchür).

Ennél az utóbbi szónál, a magyar ember nem tudván kiejteni a nehéz sz-ch hangot, a kellemes hangzásu magyar es hanggal cseréli föl.

A malmokkal kapcsolatban többektől hallottam, hogy milyen bámulatos hasonlóság tapasztalható a régi hollandus és magyar malmok konstrukciójában és külső alakjában s ez engem is nagyon meglepett annakidején. Kétségtelen, hogy a malomipart, a malmok építését és az ezzel kapcsolatos egyéb elnevezéseket a németalföldi eredetű szászoktól tanulták a magyarok.

Igen örvendenék, ha jelen soraimnak becses lapjukban való közlése által esetleg egyéb ez irányban kutatók munkáinak eredménye is köztudomásra jutna és ezáltal sikerülne hamarabb kimutatni a két barát nemzet, a magyar és a hollandi között fennálló nyolcszázéves kapcsolatot.

És talán nem a csodálatos és érthetetlen véletlennek, hanem az önmagát ismétlő történelem csodatételének lesz tulajdonítható az a tény, hogy az a nép, amelynek testvéreit a magyar nép barátként, testvérként a XII. században csodaszámba menő szeretettel keblére ölelte és körébe fogadta, egyenlő jogokkal ellátta és a jogokat részére évszázadokon keresztül megőrizte, nyolcszáz év múltán — talán ösztönszerű hálaérettől hajtva — ugyanoly szeretettel magához emeli az ezerév küzdelmeiben kimerült, a háboru által lesújtott és kirabolt nemzet jövőjének hordozóit, — ártatlan gyermekerejét.

Igaz magyaros üdvözlettel:

Holtappel Henrik,
hollandus tanár.

Megjelent a Külügyi Szemle

A Magyar Külügyi Társaság kiadásában a *Külügyi Szemle* című külpolitikai, nemzetközi jogi és világgazdasági folyóirat 1929 januári száma most hagyta el rendkívül változatos tartalommal és vaskos terjedelemben (mintegy 180 oldal) a sajtót. Az egyelőre negyedévenként megjelenő folyóirat első számában *Eöttevényi Olivér*, a Külügyi Társaság ügyvezető alelnöke programot ad, *Gratz Gusztáv* ny. külügyminiszter, ki egyben mint szerkesztőbizottsági elnök, a Külügyi Szemle legfőbb irányítója, Külpolitikai és Nemzetközi jog címen e kérdésről tőle megszokott alapossággal értekezik, *Lukács György* ny. miniszter a parlamentarizmus nemzetközi válságát fejtegeti, *Horváth Jenő* egyetemi tanár a magyar szabadságharc diplomáciáját ismerteti mély történeti tudással, míg *Hantos Elemér* ny. államtitkár a középeurópai államok gazdasági egymásrautaltságáról, *Paikert Alajos* miniszteri tanácsos a Népszövetségi Ligák jelentőségéről értekezik. A Szemle első felét a világpolitika legérdekesebb aktualitásáról, a *Kellog-paktumról* szóló kimerítő és részletes értekezés zárja be.

A Külügyi Szemlének legértékesebb és legmaradandóbb része, mely a tudományos kutatásokhoz valósággal forrásmunkaként szolgál, az *állandó rovatokban* van lefektetve. Ezek a Külpolitika, a Nemzetközi jog, a Nemzetközi Szociálpolitika, az Értelmi együttműködés, a Nemzetközi Biráskodás, a Nemzetközi Uniók, a Kisebbségi kérdés, a Nemzetközi Szerződések, valamint a Világgazdaság aktuális problémáit és eseményeit ismertetik a legszakavatottabb férfiak tollából krónikás hűséggel és alapossággal. E nagy anyagot különben e számban *Pap Dezső* kereskedelemügyi államtitkár, *Faluhelyi Ferenc* és *Horváth Jenő* egyetemi tanárok, *Radó Antal*, *Weninger László* jogakadémiai magántanár, vitéz *Nagy Iván* publicista, *Polgár Imre*, *Drucker György* és *Fiedler Sándor* báró dolgozták fel.

A szerkesztőbizottság elnöke *Gratz Gusztáv* ny. külügyminiszter, helyettese *Eöttevényi Olivér* ny. főispán, főszerkesztője *Horváth Jenő* egyetemi tanár, míg felelős szerkesztője *Drucker György*, a Magyar Külügyi Társaság sajtótitkára. *Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, V., Országház, XI. kapu.* Évi előfizetési díj 20 pengő, egyes szám ára 6 pengő. Kapható minden nagyobb könyvkereskedésben.

Hollandiában

Palló Rudolf ur írja az „Ujság“-ban :

A háboru a munkanélküliek számát szaporította, amiért aztán mind több és több amsterdami ember választotta az utcai kéregetés eme módját. Egy fuvó- vagy vonóshangszert szerzett be, odaállott az utca mélyedésébe, sapkáját pedig az utca torkolatába helyezte és miközben játszott, centek potyogtak a lapos sapkába, Némely muzsikus saját találmányu hangszerrel akarta megindítani az emberek szívét és célt is ért. *Egy közönséges deszkadarabra felfeszített egynéhány hurt, sajátos hangokat csalva ki belőle.* Természetesen sok kíváncsi gyűlt össze és hamarosan telt sapkával sompolygott el a közeledő rendőr elől, mert társa, aki a közönség közé helyezkedett, figyelmeztette a közeledő veszélyre, A verkli azonban megmaradt annak, ami évtizedekkel ezelőtt volt. csupán a zene változott. Amikor a Valencia felütötte a fejét, a verkli tulajdonosai sem akartak mögötte maradni a „civilizáció“-nak, hanem hamarosan a Valenciától zúgtak az utcák Amsterdamban. Alkalmunk volt figyelemmel kíséreni sok utcai hangversenyt. Az utca népe, külvárosok ifjusága imádattal csüng a verkli művészetén s Paul Whitemen és Jack Hylton itt bizony van olyan próféta, mint saját hazájában. A Valencia aranykorszakában reggel 9-től este 9-ig ezzel volt hangos Amsterdam, ezzel kelt az ember s ez kísérte ágyába. Egész negyedek valósággal valenciálódtak s amikor egy új zeneáramlat jött, ezuttal a brit szigetek felől, az amsterdami utcai zenészek egymásután helyezték alkotmányukba a hatalmas könyvfoliánsoknak látszó zenei könyveket s pergett a kerék, rezegtek a hanglemezek s a levegőben szálltak a nyávogó nóták: *Yes sir, that's my baby...*

És a történelem megszegyenül, amikor a zenészek vesznek kezelés alá egy-egy zenei óriást s rendelkeznek élete-halála fölöött. Szegény Schubert, aki úgy él emlékezetünkben, mint egy szelid, jóra való polgár, aki senkibe belé nem köt, itt ugyancsak el lesz naspángolva. Hogy ne mondjam: agyonütve... Beethovenről is eddig úgy tudtuk, hogy egy viharos nap aludt el örökre a császárvárosban s most szemtanui voltunk egy külvárosi utcában, Amsterdamban, amint megölték. Szegény Verdi, el kellett érned, hogy szívet megtépő áriáidból indulókat csinálnak a nép szórákoztatására.

Az utcai zene is keresztülment a „forradalmon“. Új „irány“ jött ebben is. Fel van jegyezve, hogy az uttörő, aki a tradíciók szentsége előtt meghajolva, az új izt, új módokat vezetett be az utcai zenébe, Hein de Rotterdammer. Harcos társa Hosszu János volt, népszerű amsterdami nevén Lange Jan. Továbbá Sleepbeen volt az, aki a Hármasszövetséget kiegészítette. Valamelyik szűk utcában, egy szombat délután, amikor a legzajongóbbak az amsterdami utcák, megsebesülhetett egy közelharc folytán, s onnan ez a diszes név, ami magyarul „Sántikáló“-t jelent. Hosszu János apja is és nagyapja is az utcai zenét kultiválta, s ha sokat utána néznénk, könnyű szerrel megállapíthatnánk, hogy visszamenőleg tizedik őse is karmester volt valahol az amsterdami belváros egyik utcájában. A reformok ugynevezett palackos orgonát teremtettek, amelyek magukban egyesítették minden elképzelhető

hangszert, természetesen a maga módján. Itt érte a Donauwalzer fénykorát, s a *Vig özvegy* talán még Bécsben sem oly népszerű, mint a *Lange Jan* környezetében. Az orgonák zenéje betöltötte az egész utcát, s a verklik hangja dobpergés, trombitaharsogás, castagnette-ek, emberi hangok és xilofónok utánzásának keveréke volt. Ez maga után vonta a régi módi hangszerek kimulását, amelyeket a vidéki városkákba szállítottak, ha ugyan ott hálás közönségre nem akadtak. Az utcai zene-Hármasszövetség dicsőségesen uralkodott s egyik tagja: *Sántikáló, hivatásának áldozatául esett, amikor egy ligeti mulatság alkalmából forgató hangszerének kereké elkapta*. Rövidesen meghalt, mint egy hős, aki a harcmezőn vérzik el. Tragikus halála nagy részvétet keltett abban a környezetben, ahol imádták. Neve azonban ma is gyakran hangzik el a Jordaan szűk utcáiban. Társai, mintha örök gyászba akartak volna borulni, eltűntek s még ma sem tudja senki, hogy mi a sorsuk. *Élnek-e még, vagy titkos temetőben nyugosznak már? Azóta újak váltották fel őket és a nép a kegyeletet saját önzésével cseréli fel*. Jött, aki a klasszikusokat népszerűsítette, aki a *Toscából* egy mosolygó fehérceledet formált, amint a börtön udvarán fehérneműt mos, miközben édesen dalol egy keringőt. A holdvilág pedig boldog mosolygással ontja hűs sugarait. Egy másik a *Trubadurból* onestepet csinált. A *Jeunesse dorée* tüzesen roptá rá a táncot. A *Carmenbeli Toreador-indulót* keringővé avanszálták nagy sikerrel. Az okarina is feltűnt az utcán. A hálás közönség tapssal honorálta az ehhez hasonló delikatesszeket. S ha a művész rendőrt vett észre a láthatáron, igen ügyesen tüntethette el az ártatlan hangszert, mert gazdája nem rendelkezett a szükséges engedéllyel. Ez némileg lehütötte a *romantikára szomjazó embereket és visszatért az ő verkliséhez, aki szakember volt a maga nemében és aki engedély nélkül nem játszott*.

Az amsterdami getto az, amely a Jordaan-negyed mellett leginkább kultiválja az utcai zenét. Ilyenkor, amikor a verkli elfoglalja helyét s egy táncnótába kezd, úgy lepik el őt a gyerekek, mint a legyek a mézeskenyeret. Rögtön kezdődik a tánc, amely roskadáskor sem áll meg. A keskeny utcák még keskenyebb házáiból kócos fejek hajolnak ki s élvezettel hallgatják a zenét, amelyért végül egy pár centet kell bedobni a muzikus rézcsészéjébe. Igen érdekes a rendőrség legújabb intézkedése, amely szerint utcai zenész is csak az lehet, aki előzőleg vizsgát tett le s megfelelő szakképzettsége van. Elvégre az a fontos, hogy a közönség is tudja, mit kap a pénzéért s a vizsgázott utcai zenészek is szervezkedhetnek „jogaik megvédésére”. Hiszen az imént mondtam már: *Tempora mutantur...*

Rövid gazdasági és pénzügyi hírek Hollandiából

Amsterdamban Hfl. 4,775.000-el megalakult N. V. Maatschappij-tot Exploitatie von de Parker Patenten, egy új részvénytársaság, mely az egész világon, Amerika kivételével, a „Parker“ eljárást akarja kihasználni, ez oly anyag gyártásából áll, mely a vasat mindennemű rozsdásodástól megóvjá. Amerikában a Parker-eljárást már nagy sikerrel használják.

A Koninkl. Nederl. Papierfabriken Maastricht-ben 5% osztalékot fizetnek ezévben a múlt évi 3%-kal szemben.

„Denta“ Duitsch-Nederlandsche Trust Maatschappij név alatt Rotterdamban Hfl. 250.000 alaptőkével új nemet-holland trösztársaság alakult, melynek alapítói Honigmann, Heerlen és Wolf urak Goerschen-ből.

A Königlich-Niederländische Petroleum Gesellschaft most már hivatalosan közli, hogy az 1928. évre már osztalékjogosult Hfl. 1,800.000 értékű új törzsrészvényeit Zürich, Basel és Genf tőzsdéin sikerült előnyös feltételek mellett bevezetnie és elhelyeznie. Ezenkívül közli, hogy az összes törzsrészvényeket a fenti tőzsdéken jegyezni fogják, összesen Hfl. 413,903.000-t értékben. A társaság reméli, hogy a svájci bevezetés új nagy piacot jelent részvényei részére.

N. V. Financieele Maatschappij voor Kurkondernemingen in Amsterdam közli, hogy Hfl. 2,000.000 értékű részvénytőkéjét, mely a Gebr. Lopes Suasso cég részéről lett kibocsátva, annyira tulajgyezték, hogy a jegyzők csak egy töredékhez juthatnak.

„Comfin“ Handels-en Financierings Mij. Amsterdam cég alatt Hfl. 1,000.000 alaptőkével új kereskedelmi, ipari és pénzügyi rt.-ot alapítottak. Az alapítók az Amstelbank és a Handel Mij. voor Landbouwen Industriel-Producten.

A Nederlandsche Hypotheekbank te Veendam alaptőkéjét Hfl. 8,000.000-ra akarja felemelni.

A Holländische Margarine Union alaptőkéjét Hfl. 75,000.000-ról fel akarja emelni Hfl. 90,000.000-ra és a befolyó összegből a még forgalomban lévő Jürgens részvényeket bevonni óhajtja.

A hollandi 1.5 millió dollár értékű részét az összesen 12,000.000 dollár értékű 6½%-os külföldi Ruhrgas rt. kölcsönnek 94%-os alapon e hónapban fogják Hollandiában jegyzésre kibocsátani.

München város 300.000 dollár értékű kölcsönének hollandi részét 94¾%-os alapon, 6%-os kamatozással az amsterdami tőzsdén e hónapban bocsátják jegyzésre.

Amsterdamból írják, hogy a hollandi pénzpiacon nem észlelhető könnyebbülés, sőt ellenkezőleg az némileg megszilárdult. A napi pénz a prolongációs pénz 5%-ról 5¼%-ra emelkedett, míg a magánpénz 1/16%-kal van a hivatalos jegyzés alatt. A különböző új kibocsátások veszik igénybe a pénzpiacot és ez okozza a pillanatnyi szilárdulást.

A hollandi értékpapírbirtokosok egyesülete átirattal fordult a hollandi képviselőházhoz, hogy ne engedje meg orosz értékpapíroknak a hollandi tőzsdéken való jegyzését és az azokban való üzletkötést mindaddig, míg az orosz adósok régi háboruelőtti kötelezettségeiknek eleget nem tettek. Hollandia a háboru előtt több, mint Hfl. 1.000,000.000 értékű orosz részvényt és egyéb értékpapírt vett fel, amelyek most ugyszólván értéktelenek. Hollandiában az a szabály áll fenn, hogy külföldi értékek csak akkor jegyezhetők a tőzsdéken és bennük üzlet csak akkor köthető, ha hollandi részről az ellen kifogás nem emeltetik.

Hollandiában az utolsó évtizedben a szénbányászatot nagyon elhanyagolták, míg végre rájöttek, hogy Limburg völgyében kimondhatatlan kincsek fekszenek fekete gyémántokban. Erre elkezdték a limburgi szénbányákat modern üzemekké átalakítani és modern szakértelemmel kezdtek a szénbányászat kihasználásához. Az eredmények nem maradtak el, úgyhogy az eddig Németországból behozott szénmennyiség több mint 30%-kal csökkent, sőt most már a hollandusok arra törekszenek, hogy ők szállítsanak Délnémetországba szenet, mert ott versenyképesek az angol szénnel szemben. Ép most járt le Németországgal a szénszállítmányokra vonatkozó vasuti szállítási szerződés és a megkötendő új ilyen szerződésben a hollandusok már gondoskodni akarnak saját széniparuk részére megfelelő szállítási kedvezményekről.

A „Magyar-Holland Szemle“ közleményei a forrás megnevezésével átvehetők.

Légrády Testvérek nyomdaüzeme,
Budapest.
(Igazgató: Kertész Árpád.)

Felelős szerkesztő: **Vidor Marcel.**
Kiadótulajdonos:
A „Magyar-Hollandi Bank R.-T.“